บทความวิจัย

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของผ้าทอพื้นเมือง ชุมชนบ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

Local Wisdom Preservation and Economic Value Addition of Local Weaving Textiles in Ban Choeng Doi Community, Sop Tia Sub-district, Chom Thong District, Chiang Mai

จีรดาภรณ์ อินดี, สุนิสา ล้อลำเลียง, ชนะวงค์ พงษ์แปง, สุภาภรณ์ ตุ้ยตามพันธ์, สุดารัตน์ ปูไฝ และ กชามาส แก้วกาศ

jiradaphorn indee, Sunisa Lolamliang, Chanawong pongpang, SupapornTuitampan, Sudarat Poofai, and Kachamas kaewkad

นักวิชาการอิสระ

วันที่รับบทความ : วันที่ 29 กันยายน 2565

วันที่ส่งบทความที่แก้ไข : วันที่ 16 พฤศจิกายน 2565

วันที่ตอบรับบทความเพื่อตีพิมพ์ : วันที่ 21 พฤศจิกายน 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอพื้นเมืองของชุมชนบ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาผ้าทอพื้นเมืองเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนบ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอพื้นเมืองของชุมชนบ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้ประกอบไปด้วยปราชญ์/ผู้รู้ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น ที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทองจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 15 คน เทคนิคการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้การบรรยายและพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ผลวิจัย พบว่า การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอพื้นเมืองของชุมชนบ้านเชิงดอยมาจากบรรพบุรุษที่มีการสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่รุ่นสู่รุ่น ผ้าทอมีลักษณะลวดลายการทอผ้าที่มีความสวยงาม และเป็นเอกลักษณ์ในตัวของผ้าทอพื้นเมืองเอง นอกจากนี้ยังมีการนำผ้าทอพื้นเมืองมาพัฒนา มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ และประยุกต์ลวดลายผ้าทอและถ่ายทอดการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้น่าสนใจมากขึ้นสอดคล้องกับภูมิปัญญาที่มีอยู่และเป็นอัตลักษณ์ของผ้าทอ ทั้งภูมิปัญญาด้านวัตถุดิบจากธรรมชาติ การพัฒนาลวดลาย และการผสมผสานภูมิปัญญา และความรู้สมัยใหม่ เพื่อนำผ้าทอไปสร้างมูลค่าให้กับชุมชนและเป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคหรือผู้ซื้อทุกวัย และสามารถนำไปเผยแพร่สู่สาธารณะในวิธีการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมสินค้าให้มีความน่าสนใจและมีลวดลายใหม่ ๆ ตอบสนองกับความต้องการของผู้บริโภคที่มีความเหมาะสม และมีเอกลักษณ์ของผ้าทอดั้งเดิมอยู่แต่มีความทันสมัยมากขึ้น

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ผ้าทอพื้นเมือง

ABATRACT

The objectives of this research were (1) to study the preservation of traditional weaving wisdom of Ban Choeng Doi community, Sop Tia sub-district, Chom Thong district, Chiang Mai (2) to study methods for promoting and developing local weaving textiles as a value-added product to Ban Choeng Doi community, Sop Tia sub-district, Chom Thong district, Chiang Mai and (3) to distribute the local weaving wisdom of Ban Choeng Doi community, Sop Tia sub-district, Chom Thong district, Chiang Mai. The sample group of this study consisted of intellectuals/folk scholars, local leaders living in Ban Choeng Doi community, Sop Tia sub-district, Chom Thong district, Chiang Mai, a total of 15 people by purposive sampling with narrative and descriptive method in analyzing data related to the study.

The results of the research revealed that the preservation of the local wisdom of the traditional weaving of Ban Choeng Doi community comes from their ancestors that has been inherited from generations. The woven textile has a beautiful weaving pattern and was unique in itself. In addition, local weaving textiles were developed in product design and applying woven textile patterns and conveying designs into various products to make them more interesting in line with existing wisdom and identity of woven fabrics and the combination of both the wisdom and modern knowledge to create value for the community and woven products that can reach all ages consumers or buyers. The products can be publicized in various ways to develop and promote their noteworthiness and new pattern designed that meet the need of target consumers with traditional woven textiles but more modern.

KEYWORDS: Local Wisdom, Economic Value Addition, Local Woven Textile

บทนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นนับเป็นความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ของชาวบ้านที่บรรพบุรุษได้สั่งสม ดูแล และเก็บรักษาความรู้ดังกล่าวไว้เพื่อถ่ายทอดสืบต่อกันมาให้กับลูกหลานและคนในครอบครัวที่ใกล้ชิด เป็นความรู้ความสามารถอันเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการลงมือทำ ทดลองปฏิบัติ ลองผิดลองถูกจนเกิดความชำนาญ รู้จริง และเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งเป็นความรู้ที่ฝังแน่นปฏิบัติจริงและนำไปใช้ได้จริงและลงมือทำอย่างต่อเนื่องจนเกิดความรู้ของตนเอง ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เป็นรากฐานที่หล่อหลอมให้คนในชุมชน รู้สึกหวงแหนในภูมิปัญญาของตนเอง มีจิตสำนึกร่วมกันอนุรักษ์ดูแลรักษาฟื้นฟูพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ก่อให้เกิดสุขภาวะสังคมที่ดีอยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา ทำให้ครอบครัวได้อยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่รู้สึกอบอุ่น และเป็นวิถีชีวิตของชุมชนที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมชุมชน และเป็นอาชีพที่จะเสริมสร้างพลังความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับครอบครัวตลอดจนสามารถที่จะสร้างรายได้ให้กับชุมชน (ถวิล อรัญเวศ, 2556 อ้างใน ยุภาพร เจริญวัฒนมณีชัย, 2560)

สิ่งสำคัญที่นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาของมนุษย์ คือ ความรู้ ความสามารถ และความเชื่อกระบวนการสั่งสมประสบการณ์ต่าง ๆ คือ ภูมิปัญญา ความเป็นอยู่ การใช้ชีวิต วิถีปฏิบัติมีส่วนสำคัญที่ส่งผลถึงความแตกต่างของปัญหาที่เกิดขึ้น และวิธีแก้ไขปัญหาเช่นกัน ดังนั้นแต่ละพื้นที่ย่อมมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน แต่อาจจะมีส่วนคล้ายกันบ้างตามความใกล้ชิดหรือใกล้เคียงของภูมิประเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะใช้แก้ไขปัญหาของแต่ละพื้นที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมของปัญหากับสภาพแวดล้อม ยุคสมัย หรือโลกาภิวัฒน์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการสั่งสมประสบการณ์การเรียนรู้ การเลือกสรร การปรุงแต่ง และการพัฒนาถ่ายทอดจากบรรพบุรุษรุ่นสู่รุ่น และมีการสืบทอดต่อกันมา ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีคุณค่าต่อวิถีชีวิตคนไทยเป็นอย่างมาก และมีลักษณะเป็นองค์รวมที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้นมาเพื่อเรียนรู้ แก้ไข และจัดการปัญหาเป็นแนวคิดการพึ่งตนเองสู่ความยั่งยืนและปรับตัวต่อการดำรงชีวิตตามวิถีชีวิตของคนไทย เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาหรือสิ่งที่เกิดขึ้นตามสภาพแวดล้อมและยุคสมัยนั้น ๆ (ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์, 2560)

“ผ้า” ถือเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะผ้าเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่นอกเหนือจากอาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ในสังคมเกษตรกรรมตั้งแต่บรรพกาลทุกครัวเรือนจะมีการทอผ้าเพื่อใช้สอยภายในครอบครัว การถ่ายทอดและสั่งสมกรรมวิธีการทอผ้าให้แก่สมาชิกที่เป็นเพศหญิงเพราะการทอผ้าเป็นงานศิลปะที่ต้องใช้ทั้งความขยัน ความอดทน ความพยายาม และความประณีตละเอียดอ่อนโดยแม่หรือยายจะเป็นผู้ทำหน้าที่อบรมและถ่ายทอดวิชากรรมวิธี และประสบการณ์ในการทอผ้าให้แก่บุตรสาวหรือหลานสาว จนสั่งสมเป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งเป็นเสมือนมรดกทางวัฒนธรรม ผ้าทอได้เกิดขึ้นในทุกภูมิภาคของประเทศไทยมาช้านาน ซึ่งกรรมวิธีในการทอผ้ามีขั้นตอนที่ประณีตละเอียดอ่อน เป็นการกระทำให้เกิดลวดลายบนผืนผ้าในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่ซับซ้อนและไม่ซับซ้อน ได้แก่

การย้อมสีเพื่อให้เกิดลวดลาย การเพิ่มเส้นพุ่งเพื่อให้เกิดลวดลาย และการนำไหม 2 เส้นมาตีเกลียวให้เป็นเส้นเดียวกัน ส่วนลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าทอจะเป็นลวดลายที่สวยงามเกิดจากภูมิปัญญาและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ลวดลายผ้าทอไทยเริ่มต้นจากสิ่งที่พบเห็นในธรรมชาติ และลวดลายเรขาคณิตแล้วนำมาผสมผสานกัน ส่วนใหญ่มักเป็นลวดลายจดจำและได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ (กิตติคุณวัฒนะ จูฑะวิภาค, 2555)

“ผ้าทอพื้นเมือง” เป็นการทอผ้าโดยชาวบ้านที่ผลิตจากวัตถุดิบที่มีในชุมชน และใช้เครื่องมือการทอแบบดั้งเดิม ผ้าทอพื้นเมืองในแต่ละพื้นที่จะมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น และมีลวดลายผ้าที่แตกต่างกันเช่น จังหวัดน่าน ลายน้ำไหล จังหวัดมุกดาหาร ลายแก้วมุกดา จังหวัดมหาสารคาม ลายสร้อยดอกหมาก จังหวัดชัยภูมิ และลายขอนารี เป็นต้น ซึ่งลวดลายเหล่านี้จัดเป็น“ลายดั้งเดิมหรือลายโบราณ” ที่ถูกสรรสร้างมาจากตำนานประวัติศาสตร์ คำบอกเล่าของผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชน และความเชื่อโบราณของชุมชนนั้น ๆ ซึ่งลวดลายบนผืนผ้าทอพื้นเมืองจะถูกพัฒนาและสร้างสรรค์ให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับยุคสมัย จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองมีรากเหง้ามาจากวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ มีเอกลักษณ์ และลวดลายเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2558 อ้างใน สุจินดา เจียมศรีพงษ์ และปิยวัน เพชรหมี, 2560)

ปัจจุบันการผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองนับวันจะสูญหายไป เนื่องจากไม่มีผู้สืบทอดและผลิตภัณฑ์ไม่เป็นที่นิยมของคนรุ่นหลังที่ไม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าของผ้าทอลายโบราณ จึงทำให้ไม่มีการผลิตผ้าทอหรือลดการผลิตผ้าทอลง ประกอบกับการนำเครื่องจักรเข้ามาผลิต ซึ่งทำให้ทอผ้าได้รวดเร็วและได้ผ้าทอเป็นจำนวนมากกว่าการทอด้วยมือ การผลิตที่รวดเร็วส่งผลทำให้ราคาผ้าทอที่ผลิตโดยเครื่องจักรมีราคาถูกกว่าผ้าที่ทอด้วยมือ จึงทำใหผู้บริโภคส่วนใหญ่นิยมใช้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่ผลิตโดยเครื่องจักรแทน ส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตที่ใช้มือแบบดั้งเดิมที่นับวันจะสูญหายไป (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2558 อ้างใน เพิ่งอ้าง, 2560)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการศึกษาการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของผ้าทอพื้นเมือง ชุมชนบ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี้ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากผ้าทอชุมชนบ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี้ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มีความโดดเด่นในเส้นใยผ้าฝ้ายที่ทำมาจากธรรมชาติ และมีลวดลายที่หลากหลาย โดยชุมชนบ้านเชิงดอยให้ความสำคัญกับการทอผ้าเป็นอย่างมาก รวมถึงความปราณีตในการตัดเย็บ ตลอดจนความปราณีตความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ เช่น เสื้อผ้า กระเป๋า รวมถึงความโดดเด่นในเรื่องผ้าฝ้ายทอมือที่ย้อมสีจากหินโมคคัลลาน ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอพื้นเมืองของชุมชนบ้านเชิงดอย การศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาผ้าทอพื้นเมืองเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนบ้านเชิงดอย และการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอพื้นเมืองของชุมชนบ้านเชิงดอย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอพื้นเมืองของชุมชนบ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาผ้าทอพื้นเมืองเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนบ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

3. เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอพื้นเมืองของชุมชนบ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการวิจัย ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านเชิงดอย จำนวน 150 ครัวเรือน จำนวน 577 คน ซึ่งกำหนดให้ขนาดกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วยปราชญ์ ผู้รู้ ชาวบ้านในชุมชน และผู้นำท้องถิ่น จำนวน 15 คน โดยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 4 ตอน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล 2) การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอพื้นเมือง 3) แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาผ้าทอพื้นเมืองเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าที่สร้างมูลค่าเพิ่ม และ 4) การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอพื้นเมือง

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการจดบันทึกและถ่ายภาพข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการศึกษาภาคสนาม ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาที่มีคุณภาพเหมาะสมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะผู้วิจัยสามารถซักถามรายละเอียดได้อย่างตรงประเด็นและชัดเจน

ผลการวิจัย

1. การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอพื้นเมืองของชุมชนบ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนบ้านเชิงดอยมีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสืบสานการทอผ้าสืบกันมานับเป็นเวลาหลายสิบปี จากรุ่นสู่รุ่น เป็นการสืบทอดจากคนในเครือญาติเดียวกัน ซึ่งในสมัยนี้ลูกหลานที่อยู่ใกล้ชิดมักจะไม่ค่อยสนใจในการทอผ้าพื้นเมืองด้วยมือ จึงทำให้ปัจจุบันคงเหลือแต่ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มสมาชิกทอผ้าพื้นเมืองของชุมชนบ้านเชิงดอย ในอดีตชุมชนบ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการก่อตั้งกลุ่มผ้าทอกลุ่มเล็ก ๆ โดยนำวัตถุดิบย้อมผ้าจากหินโมคคัลลานมาใช้เป็นสีย้อมผ้าธรรมชาติ ซึ่งผ้าที่ได้จะทนต่อการซักสีไม่ซีด และทนต่อเหงื่อ ทำให้ผ้าทอที่ย้อมสีจากธรรมชาติเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของกลุ่มผ้าทอชุมชน

บ้านเชิงดอย ปัจจุบันชุมชนบ้านเชิงดอยเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยเกรงว่าองค์ความรู้ดังกล่าวจะสูญหายไปจากชุมชน ดังนั้นชุมชนจึงได้จัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมือง และองค์ความรู้ของชุมชน และเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน ตลอดจนการเป็นศูนย์การเรียนรู้การทอผ้าพื้นเมืองให้กับผู้ที่สนใจ โดยมีการอบรมการทอผ้าและกรรมวิธีการย้อมผ้า รวมถึงการทดลองทอผ้าส่วนวิสาหกิจชุมชนบ้านเชิงดอย ยังได้ฟื้นลวดลายในอดีตที่สูญหายไปได้กลับมาอีกครั้ง ด้วยการทอเป็นต้นแบบสำหรับการผลิตเพื่อการอนุรักษ์ลวดลายดั้งเดิมแบบโบราณ รวมถึงการคิดค้นกระบวนการผลิตผ้าทอที่มีลวดลายต่าง ๆ เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างทันสมัยแต่ยังคงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านเชิงดอย

2. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาผ้าทอพื้นเมืองเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนบ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในอดีตชาวบ้านในชุมชนบ้านเชิงดอยนิยมทำไร่และทำนา เนื่องจากเศรษฐกิจไม่ดีจึงได้หันมาปลูกต้นไหม และเริ่มการทอผ้าไว้ใช้ในครัวเรือน รวมถึงการจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน จากความคิดดังกล่าวได้ขยายสู่วงกว้าง ทำให้ผู้ที่ทอผ้าไม่เป็นต้องการทอผ้าให้เป็น จึงได้เกิดการสอนเป็นกลุ่ม และนำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มผ้าทอบ้านเชิงดอยขึ้นตามลำดับ ปัจจุบันด้มีการทำผ้าทอด้วยการใช้ฝ้ายซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นศิลปะการทอผ้า เทคนิคการทอผ้า การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และการประยุกต์ลวดลาย เพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้มีลวดลายและรูปแบบที่หลากหลายด้วยการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ โดยปรับเปลี่ยนวิธีและกระบวนการผลิตเพื่อให้สินค้าน่าสนใจมากขึ้น พัฒนาลวดลายใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้เป็นลวดลายที่ทันสมัยและเหมาะสมกับยุคสมัย แฝงด้วยความทันสมัย จึงทำให้สินค้าผ้าทอพื้นเมืองบ้านเชิงดอยเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ประกอบกับสมาชิกมีการพัฒนาลวดลายใหม่ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ซึ่งชุมชนบ้านเชิงดอยส่งเสริมและพัฒนาผ้าทอเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ด้วยการสร้างสรรค์ลวดลายผ้า การฟื้นฟูลวดลายดั้งเดิม เทคนิคการทอผ้า การใช้สีธรรมชาติ และการทอด้วยเครื่องมือแบบดั้งเดิม โดยไม่ใช้เครื่องจักร เพื่อให้สินค้ามีอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชนที่สื่อถึงความเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของท้องถิ่นสืบต่อไป

3.การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอพื้นเมืองของชุมชนเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มีการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมืองมาอย่างยาวนาน และมีการเผยแพร่การทอผ้าพื้นเมืองทางสื่อออนไลน์ เช่น Facebook, Line และแอพลิเคชั่นต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการทอผ้าพื้นเมืองจากองค์ความรู้ในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีวิธีการทำอย่างดั้งเดิมตั้งแต่การย้อมผ้าฝ้าย การใช้กี่ทอผ้า รวมถึงกระบวนการการทอผ้า นอกจากนี้ ชุมชนบ้านเชิงดอยได้ดำเนินการเสริมโครงการหมู่บ้านอัตลักษณ์หัตถกรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2561 ภายใต้

โครงการไทยนิยม ยั่งยืน เพื่อเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวได้มาสัมผัสเสน่ห์ของชุมชน และนำศักยภาพด้านการท่องเที่ยวมาเป็นแรงผลักดันให้เกิดกำลังซื้อสินค้าของชุมชน ทั้งนี้ชุมชนบ้านเชิงดอยได้ดำเนินการพัฒนาอาชีพชาวบ้านในชุมชนบ้านเชิงดอยควบคู่ไปด้วย เพื่อเป็นแรงเสริม อีกกระบวนการหนึ่ง ด้วยการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการปลูกฝังให้เยาวชนอนุรักษ์ผ้าทอพื้นเมือง นิยมสวมใส่เสื้อผ้าพื้นเมืองของชุมชนตนเอง และส่งเสริมการฝึกทอผ้าพื้นเมือง เพื่อให้ผู้คนที่สนใจได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รวมถึงผู้สูงอายุได้มีรายได้สำหรับเลี้ยงตนเอง สำคัญที่สุด คือ การเผยแพร่ผ้าทอพื้นเมืองของชุมชนบ้านเชิงดอย โดยมีหน่วยงานเทศบาลเข้ามาสนับสนุนและส่งเสริมการอนุรักษ์ผ้าทอพื้นเมืองจวบจนปัจจุบัน

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอพื้นเมืองของชุมชนบ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ชุมชนบ้านเชิงดอยมีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการทอผ้าสืบต่อ ๆ กันมามากกว่าร้อยปี จากรุ่นสู่รุ่น โดยสืบทอดจากคนในเครือญาติเดียวกัน ส่วนใหญ่จะเป็นการอนุรักษ์ผ้าทอที่ย้อมสีจากหินโมคคัลลานที่เป็นสีย้อมผ้าจากธรรมชาติ ทนต่อการซัก สีไม่ซีด และทนต่อเหงื่อ จนผ้าทอที่ย้อมสีจากหินโมคคัลลานกลายเป็นผลิตภัณฑ์โดดเด่นของกลุ่มผ้าทอชุมชนบ้านเชิงดอย ในปัจจุบันชุมชนบ้านเชิงดอยได้เห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการย้อมสีผ้าจากหินโมคคัลลาน เนื่องจากเกรงว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นการย้อมสีผ้าจากหินโมคคัลลานของชุมชนบ้านเชิงดอยจะค่อย ๆ สูญหายไป ดังนั้นทางชุมชนจึงได้ตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ในด้านการทอผ้า ด้วยการจัดกิจกรรมให้ความรู้กับผู้ที่มีความสนใจในเรื่องของการทอผ้าและย้อมสีผ้าจากหินโมคคัลลานได้เข้ามาเรียนรู้ และทดทองปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีภูมิปัญญาท้องถิ่นของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2534) ที่กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) เป็นการสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์ของชีวิต สังคม และในสภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันและถ่ายทอดสืบทอดกันมาจนเป็นวัฒนธรรม ซึ่งการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมต้องใช้ปัญญาค้นหาสิ่งที่มีอยู่ แล้วฟื้นฟู ประยุกต์ ประดิษฐ์ และเสริมสร้างสิ่งใหม่บนรากฐานสิ่งเก่าที่ค้นพบ โดยเรียกนักฟื้นฟู นักประยุกต์ และนักประดิษฐ์คิดค้นทางวัฒนธรรมพื้นบ้านว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน”หรือ “ผู้รู้ชาวบ้าน”และสติปัญญาที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์นี้ เรียกว่าภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น และสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สมจิต พรหมเทพ (2543) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญต่อชาวบ้านครอบครัว ชุมชน และสังคมเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่อดีตอันยาวนานจนกลายเป็นวิถีชีวิตประจำวันของตนเองและชุมชนเป็นมรดกทางสังคมที่ได้จากการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาของกลุ่มคน มีการประพฤติปฏิบัติอย่างมองเห็นแนวทางที่ดีและอย่างมีความเชื่อสืบต่อกันมา เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีคุณค่ายิ่ง ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เป็นข้อมูลพื้นฐานของการดำรงชีวิต และการพัฒนาอย่างยั่งยืนจากอดีต

จนถึงปัจจุบัน เป็นแนวทางนำไปสู่การปรับตัวของชุมชน ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองของชุมชน และช่วยเพิ่มความสมดุลระหว่างธรรมชาติสิ่งแวดล้อมกับประชาชนเพราะต่างพึ่งพาอาศัยกัน

ภาพที่ 1 หินโมคคัลลาน
(**ที่มา:** กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเชิงดอย, 2561)

2. การส่งเสริมและพัฒนาผ้าทอพื้นเมืองเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนบ้านเชิงดอย ที่มีลวดลายผ้าทอที่สวยงาม และลวดลายใหม่ ๆ จากการประยุกต์ให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดและความต้องการของผู้ทอที่จะสร้างลวดลายใหม่ ๆ ให้กับผู้ซื้ออย่างสม่ำเสมอ มีวัตถุดิบในการทอต่าง ๆ ได้แก่ เส้นฝ้าย เส้นไหม ไหมประดิษฐ์ และสีย้อมผ้า โดยวัตถุดิบในการทอผ้ามีทั้งวัตถุดิบภายในชุมชนและนอกชุมชน เมื่อทอผ้าเสร็จแล้ว จะมีรูปแบบการจำหน่าย ทั้งจำหน่ายเองและจำหน่ายให้กับศูนย์ผ้าทอผ้าหรือกลุ่มผ้าทอ ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่จำหน่าย ได้แก่ ผ้าซิ่น ผ้าคุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าขาวม้า และกระเป๋า เป็นต้น เป็นการสร้างรายได้และส่งเสริมพัฒนาผ้าทอเพื่อให้สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้เห็นคุณค่าในวิถีของตนเอง ผ่านการถ่ายทอดเรื่องราวของตนเองในการทำผ้าทอด้วยการถ่ายทอดความรู้ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของ สุจินดา เจียมศรีพงษ์ และปิยวัน เพชรหมี (2560) ที่กล่าวว่า การเพิ่มมูลค่า (Added Value) เป็นการสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นจากเดิม การสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นเครื่องมือการตลาดที่จะทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์การจัดจำหน่าย การโฆษณา และการส่งเสริมการตลาด ซึ่งมีผลทำให้สามารถกำหนดราคาได้สูงขึ้น แต่การเพิ่มมูลค่าจะทำให้ผู้บริโภครู้สึกได้ประโยชน์มากขึ้นด้วย โดยการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added Creation) เป็นความพยายามในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในด้านต่าง ๆ ให้มีคุณค่าในสายตาของลูกค้ามากขึ้น เป็นการนำเสนอผลิตภัณฑ์ และบริการที่ครบถ้วนสมบูรณ์ด้วยคุณภาพ บริการ และราคา เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ให้เกิดความพึงพอใจในการซื้อ ครอบครอง และใช้ประโยชน์

ในด้านการตลาด การสร้างมูลค่าเพิ่ม คือ การพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้บริโภคสูงสุด และเกินความคาดหมายของผู้บริโภค อีกทั้งมูลค่าเพิ่มอาจเกิดจากการเพิ่มสิ่งที่นอกเหนือจากสิ่งที่ผู้บริโภคคาดว่าจะได้รับ นอกจากนี้ การสร้างมูลค่าเพิ่ม เป็นการเพิ่มหรือเสริมสิ่งใหม่สู่ตัวผลิตภัณฑ์ ควรมีความเกี่ยวข้องและเป็นสิ่งที่ลูกค้าต้องการ การสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยผ่านการสร้างคุณค่าสำหรับลูกค้าที่ดีขึ้น โดยมีขั้นตอนการผลิตหรือบริการที่ดีกว่า เพื่อการเป็นผู้นำในการผลิตภัณฑ์นั้น ๆ นอกจากการสร้างแตกต่างในตลาดแล้ว มูลค่าเพิ่มจะเป็นตัวช่วยในการสร้างคุณค่าที่ส่งผลต่อการรับรู้ของผู้บริโภคที่สูงกว่า ซึ่งนำไปสู่ความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกหรือผลิตภัณฑ์และบริการต่อไป การสร้างมูลค่าเพิ่ม มีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจ คือ ทำให้ตอบสนองความต้องการและทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น สร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจจากผู้บริโภค เพราะทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น และทำให้สินค้ามีความคุณส่งแตกต่างจากคู่แข่งในภาวะที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรงได้ และทำให้ธุรกิจมีความได้เปรียบทางการแข่งขัน และสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของ สราวุธ กลิ่นสุวรรณ (2555) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการสร้างมูลค่าเพิ่ม เป็นการพัฒนา ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้นตรงตามความต้องการของผู้บริโภค โดยสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้า ทั้งนี้การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการสร้างมูลค่าเพิ่มมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ เมื่อสินค้าที่ได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ดีสามารถที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าได้ ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งทางการตลาดในปัจจุบัน

ภาพที่ 2 ลวดลายผ้าทอพื้นเมืองชุมชนบ้านเชิงดอย

(**ที่มา:** ทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน, 2564)

3. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าทอพื้นเมืองของชุมชนบ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มีการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมืองมาอย่างยาวนานมากกว่า 100 ปี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ปัจจุบันนี้ได้มีการเผยแพร่การทอผ้าพื้นเมืองทางสื่อออนไลน์ เช่น Facebook, Line และแอพลิเคชั่นต่าง ๆ เพื่อให้คนทั่วไปได้เห็นถึงความงามและได้เรียนรู้ขั้นตอนการทอผ้าพื้นเมือง เห็นถึงกระบวนการและขั้นตอน เช่น วิธีการทอผ้า วิธีการตัดเย็บ การปราณีตในการตัดเย็บเสื้อผ้า กระเป๋า และเครื่องแบบพื้นเมืองต่าง ๆ ที่สำคัญได้เห็นถึงภูมิปัญญาการทอผ้าของคนในชุมชนบ้านเชิงดอยที่มีการเสริมโครงการหมู่บ้านอัตลักษณ์หัตถกรรมล้านนาเพื่อการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2561 ภายใต้โครงการไทยนิยม ยั่งยืน เพื่อเชิญชวนให้ได้ไปสัมผัสเสน่ห์ของชุมชน และนำศักยภาพด้านการท่องเที่ยวมาผลักดันให้เกิดกำลังซื้อสินค้าชุมชน ทั้งนี้กลุ่มทอผ้าของชุมชนบ้านเชิงดอยยังคงอนุรักษ์ความเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ด้วยการรื้อฟื้น และอนุรักษ์องค์ความรู้ของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นขอ งยุภาพร เจริญวัฒนมณีชัย (2560) ที่กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่สืบทอดมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ของชาวบ้านที่บรรพบุรุษได้สั่งสมมาเพื่อเก็บความรู้เพื่อถ่ายทอดให้ลูกหลานสืบไป และสมาชิกในครอบครัวที่ใกล้ชิด เป็นความรู้ความสามารถที่เป็นพื้นฐานของชีวิต เป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการทำ ทดลอง ฝึกฝน ทดลองและพลาดจน เกิดความชำนาญ มีความรู้จริง เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งเป็นความรู้ที่ฝังแน่น ปฏิบัติได้จริงและทำงานอย่างต่อเนื่องจนเกิดความรู้ด้วยตนเอง อันจะเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม เป็นรากฐานที่หล่อหลอมคนในชุมชนรู้สึกหวงแหนในภูมิปัญญาของตนเอง มีจิตสำนึกร่วมกันในการอนุรักษ์ รักษา ฟื้นฟู และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ส่งผลให้มีสุขภาพสังคมที่ดี อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ รู้สึกอบอุ่น และเป็นวิถีชีวิตของชุมชนที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของชุมชนและอาชีพที่จะเสริมความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจให้กับครอบครัวตลอดจนสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน บ้านเชิงดอย ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และยังสอดคล้องกับแนวคิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ ศิริพร ดาบเพชร และคณะ (2556) ที่ว่า ภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษได้ช่วยกันสร้างสรรค์และสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นความภาคภูมิใจและเกียรติภูมิของคนไทย ทำให้เกิดความรักในชาติบ้านเมือง เราคนไทยควรช่วยกันอนุรักษ์ให้เป็นมรดกของชาติสืบไป การอนุรักษ์ภูมิปัญญาให้เป็นมรดกของชาตินั้น ดังนี้ 1) ช่วยกันถ่ายทอดภูมิปัญญา 2) ประกาศยกย่องเชิดชูผู้ทรงภูมิปัญญา 3) จัดตั้งศูนย์ภูมิปัญญา 4) จัดตั้งสถาบันภูมิปัญญาไทยแห่งชาติ 5) จัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญา และ 6) จัดการด้านการคุ้มครองลิขสิทธิ์

ภาพที่ 3 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองชุมชนบ้านเชิงดอย
(**ที่มา:** ทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน, 2564: ออนไลน์)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ชุมชนบ้านเชิงดอยควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์การทอผ้าด้วยมือ เพราะว่าปัจจุบันหาดูได้ค่อนข้างยาก ส่วนใหญ่จะใช้เครื่องจักรในการทอ

2. องค์การบริหารส่วนตำบลสบเต๊ียะควรส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนหันกลับมาใช้ผ้าทอพื้นเมืองในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นการสนับสนุนผ้าทอพื้นเมืองของชุมชน

3. องค์การบริหารส่วนตำบลสบเต๊ียะควรมีการจัดทำคลิป (Clip) นำเสนอกระบวนการและวิธีการทอผ้าผ่านสื่อออนไลน์ โดยให้มีเทคนิคการนำเสนอที่ดึงดูดใจผู้ชมและมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อเชิญชวนมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบ้านเชิงดอย อันจะนำไปสู่การสร้างรายได้ให้กับชุมชน

4. องค์การบริหารส่วนตำบลสบเต๊ียะควรให้ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบลวดลายผ้าหรือความรู้เกี่ยวกับการผสมสีหรือการใช้สี เนื่องจากผู้ผลิตผ้าส่วนใหญ่เป็นชาวบ้าน ซึ่งความรู้เรื่องการใช้สีเพื่อนำไปทอเป็นผืนผ้าอาจใช้สีที่ในเฉดสีเดียวกันหรือใช้สีที่แตกต่างกัน จึงทำให้ผ้ามีรูปแบบหรือสีสันที่ไม่สวยงาม และไม่มีความทันสมัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. องค์การบริหารส่วนตำบลสบเต๊ียะควรศึกษาเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านเกี่ยวกับการทอผ้าพื้นเมืองอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารจัดการชุมชน

2. องค์การบริหารส่วนตำบลสบเต๊ียะควรศึกษาและรวบรวมลวดลายดั้งเดิมของผ้าทอพื้นเมืองที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในแต่ละภูมิภาค

3. องค์การบริหารส่วนตำบลสบเต๊ียะใครควรศึกษาและพัฒนาเครื่องมือสำหรับการทอผ้าของชุมชนเพื่อให้สามารถทอผ้าที่มีลวดลายที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กิตติคุณ วัฒนะจูฑะวิภาต. (2555). *ผ้าทอกับชีวิตคนไทย.* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจ-บัณฑิตย์.

กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเชิงดอย. (2561). *กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเชิงดอย.* สืบค้นจาก: http://cbtchiangmai.org/detail.php?id=35

การส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้าน. (2555). สืบค้นจาก: http://kruteak.in.th.index.php.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2534). *ความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น.* สืบค้นจาก: http://nattphaong.blogspot.com

จิตพนธ์ ชุมเกต. (2560). การพัฒนาสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. (รายงานผลการวิจัย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เชียงใหม่นิวส์. (2563). *ภูมิปัญญาผ้าพื้นเมืองล้านนา มากกว่ามูลค่าคือชีวิตที่มีรากเหง้า.* สืบค้นจาก: https://www.chiangmainews.co.th

ทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน. (2021). สืบค้นจาก: https://www.Facebook.com/permalink.php?id=110251193718724&story_fbid=496712041739302

ธิดารัตน์ ศิริศักดิ์พาณิชย์. (2548). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผ้าทอมือของผู้บริโภค ตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดสุพรรณบุรี.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. (2564). *นวัตกรรมเพื่อชุมชน.* สืบค้นจาก: https://www.rmutl.ac.th/news/15758-2021-02-24

ยุภาพร เจริญวัฒนมณีชัย. (2560). *แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ กรณีศึกษา: ผ้าไหมมัดหมี่ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ.* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิสาหกิจชุมชนฝ้ายเชิงดอย. (2558). *ผ้าฝ้ายเชิงดอย.* สืบค้นจาก: https://www.Facebook.com/2-Phafaicherngdoi-1257860794264114/

ศิริพร ดาบเพชร และวุฒิชัย มูลศิลป์. 2556). *ประวัติศาสตร์ไทย ม.4-ม.6.* กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

สมจิต พรหมเทพ. (2543). *แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น.* สืบค้นจาก: http://www.udru.ac.th

สราวุธ กลิ่นสุวรรณ. (2555). *กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าไลฟ์สไตล์ของไทยสู่ตลาดโลก*. สืบค้นจาก: https://www.ditp.go.th/contents_attach/78008/78008.pdf.

สุจินดา เจียมศรีพงษ์ และปิยวัน เพชรหมี. (2560). *การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย: กรณีศึกษา ผ้าทอล้ายโบราณ.* (รายงานผลการวิจัย). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

Baanlaesuanweb. (2564). *ทำความรู้จักกับ เส้นใยจากธรรมชาติ ก่อนจะมาเป็นผืนผ้าให้ตัดเย็บ.* สืบค้นจาก: https://www.baanlaesuan.com/.